BUJOR NEDELCOVICI- A CLUMSY WRITER IN SEARCH OF LOST TIME

Ligia Monica Banciu
PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca, Baia Mare Northern University Center

Abstract: Bujor Nedelcovich's artistic belief is powered by the force of converting defense into victory, defense being reveled by the exile taken, which proved to be a very difficult challenge. Exile means burning, purification, renascence, acquiring new literary dimensions, but also a way of knowing your inner self. There is a strong bound between an author's life and his literary work, hence there hasn't been found an appropriate interpretation of his work (esthetic) without a deep knowledge of his existence (ethic). A writer is in an ontological unit with his work; Bujor Nedelcovici doesn't consider the esthetic primarily important placing it over the ethic; he stats that an author's work can't save his life, consequently life can't explain work either.

Keywords: creator, work, exile, renascence, purification

Motto: „Sunt de origine scriitor, de naționalitate scriitor și de profesie scriitor. Există un «fel de a fi și trăi» al exilului și al disidenței… Exilul îl leg de existență, faptul de a fi în lume (Être, Connaître, Conscience), adică de ceea ce este mai profund în noi, „le noyau dur, indestructible et l'éternel». Iar disidentul este un eretic, un non-conformist, un rebel, un iconoclast…" (Bujor Nedelcovici, *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici*?)

Profilul scriitorului

Bujor Nedelcovici a văzut lumina zilei la 16 martie 1936, la Bârlad, deoarece tatăl său, fiind militar, a fost „trimis cu garnizoana acolo." A copilărit la Ploiești, unde a urmat cursurile școlii primare și ale Liceului „I. L. Caragiale". A absolvit în anul 1959 Facultatea de Drept din București. După finalizarea studiilor, este avocat un an la Baroul de Avocați din Ploiești, iar din motive familiale a fost radiat din barou și a practicat profesii diferite.

Trei momente esențiale i-au marcat existența lui Bujor Nedelcovici: arestarea și condamnarea tatălui[1] său (deoarece a trăit în „cultul tatălui"), perioada de muncă și pedepsirea fără vinovăție a familiei și exilul. Tatăl lui Bujor Nedelcovici, militar, a fost arestat pentru delict de opinie: „A vorbit cu prietenii despre pensia lui mică, despre mizeria din țară, însă totul era un

[1] Tatăl lui Bujor Nedelcovici, Grigore Nedelcovici, a fost militar de carieră. A luptat în Primul Război Mondial și a fost decorat la Oituz, Mărășești și Mărăști. În Al Doilea Război Mondial a fost concentrat, dar nu a fost trimis pe front.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

pretext. În anul 1959 a fost al doilea val de arestări în România comunistă, urmându-i celui din 1956, după revoluția din Ungaria. Gheorghiu-Dej voia să prevină orice protest, orice mișcare de nesupunere, așa că erau arestate figurile proeminente din orașele de provincie. Procedeul era cunoscut, procesul înscenat și pedeapsa clasică: pentru agitație împotriva orânduirii socialiste - opt ani."[2] Tatăl lui Bujor Nedelcovici a fost condamnat la opt ani, a făcut patru și a fost eliberat din motive de sănătate; a mai trăit câteva luni și a murit. Pentru a-și îmbunătăți dosarul (după arestarea tatălui său și radierea sa din Baroul de Avocați de la Ploiești), Bujor Nedelcovici pleacă la Bicaz unde muncește câțiva ani ca încărcător, apoi ca distribuitor de materiale. Stă la Bicaz între 1959-1962, după care a plecat la Brașov unde lucrează tot ca încărcător pe o perioadă de șase ani (1962-1965). După experiența de la Brașov, ajunge la București și își desfășoară activitatea la Întreprinderea de Distribuire a Energiei Electrice, la aprovizionare, între anii 1965-1971. Drama pe care o trăiește îi marchează existența și îi determină devenirea. Apropierea de scris reprezintă elementul salvator al existenței lui Bujor Nedelcovici după cum el însuși declară: „Pentru mine scrisul a fost o respingere, un refuz și o evadare dintr-o realitate potrivnică; o revanșă, o căutare de sine, o exorcizare, un răspuns la întrebarea «de ce m-am născut vinovat și am făcut parte dintre cei care aveau o culpabilitate colectivă», dar … și o salvare dintr-o viață care mi se părea banală, mediocră, vulgară și mizeră. Realitatea nu mă mulțumea, mă plictisea și imediat îmi spunea «o poveste» pentru a elimina un segment din realul pe care eram obligat să-l trăiesc. Când mă uit la un peisaj, un om sau un animal, aud o voce care imaginează «istoria» celui pe care îl am sub priviri. Pentru mine, realul nu este decât o trambulină pentru a mă arunca în imaginar și ficțiune."[3]

Purtându-și creația în el și cu el, literatura reprezintă pentru Nedelcovici o poartă de evadare din lumea reală, dar și o posibilitate de a critica regimul comunist. Arma salvării identității sale creatoare este creația literară, scrisul având pentru scriitor un rol soteriologic. Debutează cu un fragment de roman la „Gazeta literară" în 1968, iar editorial (după 12 ani de meserii *sănătoase*), în 1970 cu romanul „Ultimii", succes care-l determină să își părăsească serviciul și să se consacră scrisului. Începutul său literar este atipic, deoarece nu a traversat traseul clasic (Facultate de Litere și cercuri literare). Bujor Nedelcovici nu a respectat „canoanele vremii", nu a debutat cu proză scurtă, ci cu roman. După apariția romanului „Ultimii", publică romanul „Fără vâsle" (1972), care va fi urmat de „Noaptea" (1974) și „Grădina Icoanei" (1977), „Zile de nisip" (1979), iar în 1981 apare „Somnul vameșului" care reunește romanele „Fără vâsle", „Noaptea" și „Grădina icoanei". În același an (1981) îi este ecranizat romanul „Zile de nisip" (filmul „Faleze de nisip" în regia lui Dan Pița), dar filmul este retras de pe ecrane după ce Ceaușescu îl critică la Conferința ideologică de la Mangalia din 1983. În anul 1982 devine secretar al secției de proză a Asociației Scriitorilor din București și redactor-șef la „Almanahul literar". Își duce manuscrisul romanului „Al doilea mesager" la Editura Cartea Românească pentru publicare, dar acesta este respins după doi ani de tergiversări. Bujor Nedelcovici hotărăște să-și publice romanul la Editura Albatros, al cărei director, Mircea Sântimbreanu, îi cere anumite

[2] Nedelcovici, Bujor, *Opere complete* 7, Editura Allfa, București, 2008, p. 536.
[3] *Idem, Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore,* Editura Allfa, București,2010, p. 81.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

modificări. Autorul refuză să le realizeze și alege să-și ia manuscrisul și să-l ducă acasă. Cartea „Al doilea mesager" este transportată clandestin în Franța și este publicată de Editura Albin Michel, în 1985, datorită sprijinului acordat de Monica Lovinescu și Paul Goma, care i-au înlesnit autorului apariția romanului. Astfel, Bujor Nedelcovici câștigă „Premiul libertății" acordat de PEN-Clubul francez și află vestea de la Radio Europa Liberă (masa rotundă la care au participat Monica Lovinescu, Alain Paruit, Șerban Cristovici și Virgil Ierunca). În 1985, după ce se întoarce din Franța, este convocat la Uniunea Scriitorilor și i se oferă „ocazia" să publice o carte (de fapt, din momentul publicării în străinătate a cărții, Bujor Nedelcovici este supus la o serie de represiuni din partea partidului: interogatorii, supraveghere, destituirea din funcția de secretar al Asociației Scriitorilor, interdicția de a publica alte cărți). Autorul propune Editurii Cartea Românească un volum de nuvele fantastice, „Oratoriu pentru imprudență". Nedelcovici nu primește acceptul de a i se publica manuscrisul cu nuvele, datorită prozei „Căpetenia din golf", considerată nepotrivită de editură, deci de Cenzură. La 3 ianuarie 1987, părăsește România și cere azil politic în Franța. Alege Franța, mai exact Parisul, ca destinație a exilului său, pentru că acolo îi apăruse romanul *Al doilea mesager* (1985), la Editura Albin Michel și, astfel, avea o bună carte de vizită. Franța era pregătită să-l primească pe Bujor Nedelcovici, deși acesta mai așteptase aproape doi ani pentru a face pasul cel mare. Putem conchide că motivul pentru care Bujor Nedelcovici a ales calea exilului a fost marginalizarea/ anularea sa literară. Punctul său nevralgic a fost scrisul, slăbiciune cunoscută de cenzura comunistă. La aceasta se mai adaugă și calitatea scrisul său: sinceritate, veridicitate, neadaptare la realismul socialist. Din anul 1987 începe o perioadă grea din viața lui Bujor Nedelcovici, cea a exilului exterior, care a reprezentat „O moarte și o înviere. O «metanoia» care dacă este realizată mintal și sufletește după o vreme poți să zâmbești pentru toate suferințele și sfâșierile prin care ai trecut. Dar mai întâi de toate exilul este … un surghiun, o pedeapsă."[4] Din 1987 lucrează la revista „Esprit", dar și ca portar la un imobil din Paris. În plan literar, își continuă activitatea, publicând mai multe romane: „Crime de sable"-1989 (versiunea franceză a romanului „Zile de nisip"), Editura Albin Michel, „Le matin d'un miracle"- 1991, Editura Actes Sud, „Le dompteur de loups" -1994, Editura Actes Sud, „Le provocateur"-2000, Editura Euro-Culture, „Cartea lui Ian Înțeleptul, apostolul din golful îndepărtat" -2003, Editura „Jurnalul literar", „Jurnalul unui cântăreț de jazz"-2013, Editura Allfa. La revista „Esprit " a publicat articole, eseuri și cronici literare ale cărților care aveau ca temă România. Activitatea lui literară nu se oprește doar la scrierea romanelor, ci și a unor nuvele incluse în volumele „Oratoriu pentru imprudență", Editura Cartea Românească, 1992, „Iarba zeilor", Biblioteca București, 1998, piese de teatru „Noaptea de solstițiu", Teatrul Dramatic Baia Mare, 1992, 2+1-Două scenarii +o piesă de teatru, Editura Cartea Românească, 1999. În 1990 i se decernează titlul *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres,* iar în anul 2000 i se acordă *Ordinul Național pentru merit în grad de Comandor.* Devine membru al *Societății Autorilor și Compozitorilor Dramatici* și al *Societății Oamenilor de Litere Francezi* în anul 1990. Primește în anul 1992 *Premiul Academiei Româno-Americane de Artă și Știință* pentru promovarea culturii române în străinătate. În anul 2007 este răsplătit de Ministerul Culturii și

[4] *Ibidem,* p.550.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

Cultelor cu *Premiul pentru Promovarea Culturii Românești în Străinătate*, iar Radio România Cultural îi acordă în același an premiul *Lux Mundi* pe anul 2006.

Ficțiunea este dublată de realitate și în planul creației, deoarece „Nebunia este cheia adevărului nostru pentru că prin ea accedem la «eul ascuns» și ne transformăm într-un subiect de conștiință și cunoaștere. În perioada când am scris romane îmi puneam deseori întrebarea: «Cine vorbește în mine» «De ce vrea personajul să iau creionul și să scriu ce-mi spune?» «Când auzi voci, era de părere Paul Valery, este primul pas spre schizofrenie». «Schizo» -împărțit «phren» -spirit; împărțit între autor și personaj. Prin romanele pe care le-am scris, am încercat să iau act de propria subiectivitate, dar în special să înțeleg în ce lume m-am născut, am crescut și m-am format: timpul și spațiul istoric. Era o conștiință tragico-istorică ridicată la rangul de generalitate și redată prin mijloace specifice artei: imaginație, inspirație, construcția unei alte lumi decât cea pământeană, dar care este posibilă, cum spunea Aristotel. Nu este vorba de o cunoaștere logică sau rațională, ci de o percepție transfigurată artistic -izvorâtă din realitate- ce ajunge la metaforă, alegorie, parabolă sau mit. După ce am depășit nevoia de a cunoaște culpabilitatea fără culpă și am înțeles de ce sunt vinovat sau nevinovat, am dat o raită prin diverse domenii („romanul mozaic", romanul fals polițist, romanul erotic, romanul eseu), am părăsit parțial domeniul romanului și am încercat să mă apropii de conștiința critică și responsabilă «pentru și în numele celorlalți», care nu aveau dreptul și accesul la cuvântul scris public și care pentru mine a reprezentat eseul, publicistica (polemica), politica exercitată prin mijloacele specifice unui scriitor."[5] Astfel, în domeniul eseisticii, al publicisticii și al diaristicii, Bujor Nedelcovici se afirmă cu următoarele lucrări: „Aici și acum" -publicistică- Editura Cartea Românească, 1996, Editura Allfa (ediția a II-a), 1998; „Jurnal infidel"-Jurnal de exil-Editura Eminescu, 1998; „Cochilia și melcul", eseuri, Editura Allfa, 1997; „Jurnal infidel", Editura Paralela 45, 2003; „Un tigru de hârtie"-eseu, Editura Allfa, 2003; ediția a II-a, 2004; „Jurnal infidel", Editura Allfa, 2004; „Scriitorul, Cenzura și Securitatea. Bujor Nedelcovici și invitații săi", Editura Allfa, 2009; „Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore", Editura Allfa, 2010, „Culoarea timpului", recenzii și eseuri critice, Editura Allfa, 2014. În anul 2006 i se publică albumul de fotografii „Lectorul de imagini. Vandalism arhitectural în București. 1980-1987", Editura Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc. Toate cărțile (proza, publicistica și jurnalele) îi vor fi reunite într-o colecție de „Opere complete", 7 volume, publicate în perioada 2005-2008 de Editura Allfa.

Putem spune despre Bujor Nedelcovici că a fost pentru regimul comunist un scriitor neagreat, iconoclast, deoarece nu s-a supus aparatului de stat și nu și-a modelat creația în funcție de solicitările cenzurii. Astfel, autorul și-a asumat un exil interior prin care s-a format ca scriitor autentic. Poziția lui de martor angajat în serviciul istoriei îi determină parcursul literar, care are ca punct de plecare romanul „Ultimii"(1970) și de final (până în acest moment) romanul „Jurnalul unui cântăreț de jazz" (2013). Se poate observa un traiect foarte spectaculos în funcție de traumele psihice trăite și de soluțiile găsite. Dezideratul lui este lupta cu propria conștiință și cu sistemul comunist. Astfel, scrisul reprezintă salvarea pentru Bujor Nedelcovici, este Ithaca

[5] Nedelcovici, Bujor, *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici. Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore*, Editura Allfa, București, 2010, pp. 67-68

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

sinelui, care-i configurează destinul și îi pecetluiește cartea de vizită: „Sunt de origine scriitor, de naționalitate scriitor și de profesie scriitor. Există un «fel de a fi și trăi» al exilului și al disidenței… Exilul îl leg de existență, faptul de a fi în lume (Être, Connaître, Conscience), adică de ceea ce este mai profund în noi, „le noyau dur, indestructible et l'éternel». Iar disidentul este un eretic, un non-conformist, un rebel, un iconoclast…”[6]

Spre deosebire de alți scriitori exilați din Est, Bujor Nedelcovici a reușit să-și facă un loc sigur în cultura țării gazdă ca scriitor de limbă franceză. În același timp, deși oficial este încă în exil, el s-a întors pe scena literară din România și cărțile lui au început să primească premii prestigioase.

Cu toate acestea, Nedelcovici nu-și uită nicio clipă statutul de exilat și nici fenomenul exilului în general. Mărturie stau articolele în care vorbește despre exil: „Exilul și literatura” (publicat în volumul „Aici și acum”), „Exilul este una din probele cele mai dure pe care le-am suportat până acum” (publicat în „România literară” (1997) și preluat în volumul „Cochilia și melcul”), la care se adaugă conferințe în Statele Unite despre „Exilul și scriitorul”, în Paris (Sorbona) și în provincii, dar și „Jurnalul infidel” în care realizează o radiografie a exilului său.
Cheia ce deschide ușa profilului moral al lui Bujor Nedelcovici este reprezentată de cartea programatică *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore,* apărută în anul 2010.Lucrarea cuprinde trei părți, intitulate sugestiv *Cărți (Cartea întâi, Cartea a doua* și *Cartea a treia),* pentru a evidenția atât identitatea (prin repetiția substantivului „cărți”, care imprimă ideea de continuitate ordonată a ideilor în vederea cuprinderii Totului), cât și alteritatea (prin conținutul diferit, exprimat de titlurile capitolelor) acestora. Titlurile nominale ale capitolelor sunt laitmotive, având o funcție simbolică, rezumativă: *Elogiul nebuniei, Romanul, Și totuși, romanul, Despre muzică și … maladie, Despre fotografie și film, Despre publicistică, eseu, jurnal și … prieteni, Despre exil, Despre prietenie și iubire (Cartea întâi*); *Citiți Biblia?, Femeile din Biblie, Despre Spinoza (Cartea a doua); Spitalul, Despre paradox și Logosul în cârje, Diverse, Despre Iov, Despre finitudine, Promisiuni (Cartea a treia).*

Volumul este construit ca un text dialogat, discursul ambilor parteneri (Bujor Nedelcovici și Sergiu Grigore) fiind redat în vorbire directă. Încă din titlu (cu rol de metatext), suntem anunțați de forma și scopul lucrării: dialogul (evidențiat de pronumele interogativ „cine”, urmat de verbul copulativ „sunteți” și substantivul în cazul vocativ „Bujor Nedelcovici”) este astfel structurat, încât să evidențieze profilul existențial și spiritual al lui Bujor Nedelcovici, mijlocul modern de realizare fiind confesiunea.

Autorul Bujor Nedelcovici își definește lucrarea „o confesiune și, în același timp, o biografie indirectă pentru că m-ar fi plictisit un text care să înceapă cu: «M-am născut …». Nu am evitat și nici ocolit întrebările care păreau stânjenitoare, indiscrete și aceasta a fost proba sincerității: pot să vorbesc despre mine și preocupările mele din diverse domenii fără să trișez!”[7]

[6] *Idem*, *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore*, Editura Allfa, București, 2010, pp. 238-239.
[7] Nedelcovici, Bujor, *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore,* Editura Allfa, București, 2010, p. 437.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

Temele dezbătute de Bujor Nedelcovici în această carte de interviuri sunt: istoria, romanul, muzica, boala, fotografia, filmul, publicistica, eseul, jurnalul, prietenii și prietenia, exilul, iubirea, dar și raportul dintre filozofie și teologie, dintre credință și logos, dintre etică și estetică, deci tot ce ar putea netezi calea aflării sinelui interior. Dacă în romane, autorul Bujor Nedelcovici se folosește de măștile-personaje pentru a-și exprima gândurile și sentimentele, acum, în această carte confesivă, autorul își prezintă direct ideile, gândurile, trăirile sale într-o manieră sinceră și autentică. Rigoarea convenției literare este înlocuită de simplitatea și naturalețea confesiunii, deși în unele momente, Bujor Nedelcovici pare a fi un interlocutor dificil, care nu rezonează la toate temele de discuție propuse de Sergiu Grigore (de exemplu, Nedelcovici refuză să vorbească despre *primatul esteticului* pe motiv că această temă a fost dezbătută în volumele „Un tigru de hârtie" și „Polemici").

Cartea „*Cine sunteți, Bujor Nedelcovici?"* surprinde scriitura autorului, relația dintre C**reator -Creație-Creatură** sau **Scriitor-Scriitură-Scriptură**. La întrebarea laitmotiv „Cine sunteți, Bujor Nedelcovici?", **creatorul** răspunde bazându-se pe raportul existențial-temporal determinat de prezent (*sunt*) și trecut (*am fost*): „Sunt un «scriptor» sau «scrib» care a scris peste douăzeci de volume –câteva traduse în Franța – și acum privesc în urmă trecutul, zâmbind, pentru a vedea cum și dacă viața s-a transformat în destin și a căpătat un sens.
[…] Am fost un echilibrist care a trăit alternanța între șansă și neșansă, perseverență și abandon, deznădejde și nădejde, umilință și revoltă, frică și curaj … toate strânse în nodurile pe care le-am legat pe frânghia ce traversa o prăpastie – în care am privit uneori abisul -și astfel nodurile s-au transformat în destin. Au dobândit un sens, au câștigat o semnificație, un simbol și acum pot să spun: «Iată cine am fost!» Frânghia este traseul de-o viață ce seamănă cu un șira de mătănii- fiecare boabă o rugăciune- și care însumează «Ce ai vrut tu să faci din viață ta» și «Ce a vrut să facă Dumnezeu din tine.»"[8]

Creația prinde viață prin intermediul scrisului, care la Bujor Nedelcovici are rol terapeutic, fiind panaceul sufletului său și mijlocul de evadare din lumea reală în lumea ficțiunii : „Pentru mine scrisul a fost o respingere, un refuz și o evadare dintr-o realitate potrivnică; o revanșă, o căutare de sine, o exorcizare, un răspuns la întrebarea «de ce m-am născut vinovat și am făcut parte dintre cei care aveau o culpabilitate colectivă», dar … și o salvare dintr-o viață care mi se părea banală, mediocră, vulgară și mizeră. Realitatea nu mă mulțumea, mă plictisea și imediat îmi spunea «o poveste» pentru a elimina un segment din realul pe care eram obligat să-l trăiesc. Când mă uit la un peisaj, un om sau un animal, aud o voce care imaginează «istoria» celui pe care îl am sub priviri. Pentru mine, realul nu este decât o trambulină pentru a mă arunca în imaginar și ficțiune."[9]Timpul necruțător al istoriei și-a pus amprenta pe creația literară a lui Bujor Nedelcovici, deoarece în toate romanele scrise în țară, până în '87, apare raportul dintre individ, Putere și Istorie. Obiectivul primordial al prozatorului este eliberarea din brațele Istoriei și ridicarea spre o metaistorie, o metafizică și o transcendență: „…Acum vreau ca scrisul meu să depășească perpetua stupoare de fiecare zi în fața evenimentelor din istorie și timp și să dobândească o formă de plenitudine, o estetică a misterului existențial, o lumină nouă care să

[8]*Ibidem,* p. 59.
[9]*Ibidem,* p. 81.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

devină … o plajă în care să mă «ascund în lumină», cum spunea Dante … o carte pe care s-o citești ca pe o liturghie … o rugăciune ce se cuibărește într-o puritate și o durată a Absolutului … Aș vrea să scriu o carte, două … așa cum mărul face mere, fără să-mi pun întrebarea dacă văr fi citite sau nu, dar care să mă asigure că mi-am îndeplinit destinul … Sfântul Spirit nu face literatură și ar trebui să-i smulgem cuvintele prin Minciuna Artei așezate în serviciul Adevărului …

Tânjesc la ziua în care să pot spune: «Am scris doar pentru Dumnezeu»"[10]…

Scriitorul Bujor Nedelcovici, cu rol de misionar/actor/martor, este dublat în această lucrare de publicistul și criticul literar Bujor Nedelcovici. Astfel, în acest jurnal atipic, B.N. realizează analize literare pertinente ale creațiilor sale: **romanul „Al doilea mesager"** (În romanul „Al doilea mesager" am scris despre insula Belle-Ile care a fost invadată din exterior, era condusă de un Guvernator și avea o reglementare strictă a orașelor și chiar a străzilor- erau desenate pe trotuare două sensuri de circulație. Am dus mai departe supunerea locuitorilor până la auto-denunț. Iată! Fără să știu, am avut ca model „Utopia" și nu-mi pare rău că am citit-o posterior pentru că m-aș fi suspectat că aș fi fost tentat s-o imit[11], „un scriitor, Danyel Raynal, afirmat în străinătate și profesor la marile universități din Occident, se întoarce –după o absență de 11 ani- în țara natală, Belle Ile, condusă de un Guvernator. Ajuns acasă, intenționează că publice o carte pe care o lăsase la plecare și să obțină o catedră la facultate. Unii dintre prieteni s-au retras, alții s-au afirmat, alții au cerut să fie admiși în „Institutul de educare și învățământ" în care se duceau cei care nu mai gândeau în conformitate cu legile țării; un autodenunț. Începe strategia tergiversărilor, așteptărilor, tracasărilor … distrugerii personalității și în cele din urmă Danyel Raynal cere să fie dus la institut, unde este pregătit pentru o funcție importantă. Apoi, devine mâna dreaptă a Guvernatorului."[12]), **romanul „Ultimii"** (În romanul *Ultimii* am încercat să analizez decadența acestei lumi care fusese distrusă de tăvălugul nemilos și barbar al istoriei… Există acolo o doamnă Rujinski care întruchipează toată tragedia unei familii care era obligată să trăiască la subsolul unei case, dar și în subsolul unei societăți care îi condamnase pentru simplul fapt că se născuseră într-o altă clasă decât cea care trebuia –iluzoriu- să conducă noua societate[13]), **romanul „Somnul vameșului"** (Romanul „Somnul vameșului" a fost considerat un roman de familie. Eu cred că este «un roman-mozaic» sau o «călătorie în timp pentru a intra în dialog cu istoria». Sunt descriși mai mulți membri din familie, dar un unchi mi-a spus: «E adevărat că am găsit pe câțiva dintre noi, dar nu semănăm cu personajele tale.» Ei voiau să fie identici și nu înțelegeau transfigurarea artistică.[14]), **romanul „Zile de nisip"** (tânărul tâmplar Vasile Mihăilescu – învinuit pe nedrept că ar fi furat niște lucruri de pe plajă- îl ucide pe acuzatorul abuziv și injust, Theodor Hristea, care reprezenta simbolic puterea. Nu pot să-mi atribui această anticipare atunci când am scris romanul în 1979, adică cu 10 ani înainte de evenimentele din '89, dar în subconștient- straturile freudiene profunde, abisale și necunoscute- doream cu ardoare să-l pedepsesc pe asupritorul (Th. Hristea) care reprezenta abuzul de putere.

[10] *Ibidem*, pp. 27-28
[11] *Ibidem*, p. 71.
[12] *Ibidem*, p. 131.
[13] *Ibidem*, p. 79.
[14] *Ibidem*, p. 79.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

Faptul că ficțiunea a fost confirmată de realitate, dovedește încă o dată că arta are capacitatea de a anticipa unele fapte din viață și, de ce nu, să provoace apariția lor.[15]"), **romanul „Îmblânzitorul de lupi**" („Romanul „Îmblânzitorul de lupi" analizează o problemă filosofică: «Răul și Binele». Vlad comite un rău involuntar. El este un criminal virtual, deoarece comite o faptă reprobabilă numai în gândurile lui, dar ea se realizează în realitate. Forța gândului și a Cuvântului nerostite sunt teribile și uneori pot ucide. El își dă seama și încearcă să se mântuiască prin dorința nesfârșită de a-și vindeca copilul de surditate («délivrance de l'impureté»)… Unde și când se pot declanșa aceste forțe misterioase și malefice? Acolo unde individul trăiește dislocat, sfâșiat și străin pe pământ și un timp străine. Care este origine Răului? Când se întâlnesc două energii: interioară și exterioară: o potențialitate și o actualizare. Omul este o criză ce nu are o finalitate. El este o rană ce sângerează încontinuu, dar invizibilă pentru cel de lângă el. suferința exilatului poate naște monștri nu numai în vis, ci în realitate și împotriva celor care îl persecută și îl umilesc… Este modalitatea lui de a suporta insuportabilul și infernul trăit zi de zi… "[16]), **romanul „Cartea lui Ian înțeleptul, apostolul din golful îndepărtat"** („Pe o plajă de la țărmul mării, oficialitățile au constatat o epidemie și toți turiștii care locuiau în rulote sau corturi au fost izolați și încercuiți cu sârmă ghimpată pentru a nu răspândi epidemia în satele din jur. În tabără, imediat s-a format un comitet organizatoric care l-a ales pe Ian, un oceanograf cunoscut. Treptat, se naște o «guvernare» discreționară și abuzivă pe care toți o acceptă fără nicio contestație. La început, Ian îi forțează pe cei din tabără să găsească o soluție pentru a ieși din această falsă încercuire. Îi obligă să se revolte și să-și dobândească libertatea. Prețul? Sacrificarea lui Ian pe care el însuși o acceptă. D.S. (Domnul Scriitor) care scrie o carte despre această aventură, găsește la final o notiță în care Ian își precizează scopul: «Vreau să-i silesc să facă ceva împotriva prudenței și a lipsei de năzuință, lovindu-mă vor deprinde să se împotrivească strâmbătăților și să izgonească asupritorul, iar dacă nu mă vor omorî, izbăvirea lor va fi absolută, iar victoria mea deplină».")[17]), **nuvelele din „Oratoriu pentru imprudență"** („Pentru a evita «sindromul de așteptare» am vrut să scriu o proză fantastică din dorința de a scăpa dintr-o realitate dificil de suportat. Am fugit din nou și m-am salvat în scriitură, dar de data aceea am fugit foarte departe.[…]… Nuvela a devenit o bijuterie pe care o șlefuiam cu o bucurie și o fericire hedoniste. Mituri, arhetipuri, idei din Kabbala (raportul dinte cuvinte și cifre) sau Budism (Ka), filozofie, esoterism, castele părăsite, păianjeni-vioară, păpuși de lemn, personaje din tablouri („Gilles sau parfumul eșecului"), legende biblice transpuse în situații moderne, „Calul magic") și multe altele pe aripile cărora am voiajat…

Din martie '84 și până în octombrie '84 am scris 13 nuvele. Prima parte am intitulat-o „Insomniile de la ora patru", tocmai pentru a scăpa de insomniile care reveneau obsesiv la ora patru dimineața. În nuvela Așteptarea" am încercat să intru în domeniul „suspans-ului", al tăcerii, al non-spusului, al inefabilului, al parfumului florilor, al mării la apus de soare, al abisului și vidului budhist … starea de grație … acolo unde se oprește totul și ființa devine o cupă ce primește un mesaj divin. Un potir, un Graal. Sunt paginile cele mai reușite din toate ce am scris

[15]*Ibidem*, p. 133.
[16]*Ibidem*, p.136.
[17]*Ibidem*, p. 140.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

din punct de vedere stilistic, limbaj, ficțiune și univers imaginar. Prin ele m-am simțit mai aproape de Dumnezeu … ”[18]), **romanul „Provocatorul”** (**„**(Guy) este primul personaj din romanele pe care le-am scris care știe să râdă și să aibă măsura exactă a evenimentelor, adică să nu ia nimic – sau aproape nimic- în tragic. Sunt câteva teme grave de care nu am îndrăznit să mă apropii decât după trecerea mai multor ani și după ce am scris unele cărți care m-au inițiat în abordarea acestor teme: ludicul, iubirea și moartea. Am încercat să abordez tema iubirii în „Dimineața unui miracol” și în „Îmblânzitorul de lupi”. Moartea poate fi găsită în mai toate romanele, dar am vrut să scriu un eseu „Elogiul agoniei” pe care nu l-am realizat. Însă în „Provocatorul” am avut ambiția să scriu un roman care se petrece în Franța, cu personaje franceze și cu o problematică specifică în actualitatea de la Paris. Guy este un bărbat matur, fost jurnalist în războiul din Algeria, actual actor și pianist de jazz. Guy se îndrăgostește de Céline, o tânără care a făcut studii de cinematografie la Los Angeles. Între ei se naște o relație sufletească, dar în special… erotică, în sensul descoperirii iubirii fizice, senzuale… Până acum, nu am avut curajul să descriu într-un roman scenele de amor în care sunt amestecate cele mai intime părți ale trupului: bucuria fascinantă (delirul) a împreunării…”[19]).

Romanele lui Bujor Nedelcovici abundă de personaje-îngeri și de personaje-demoni. Întrepătrunderea dintre bine și rău, reflectată și în creația blagiană, are ca scop bine precizat reflectarea echilibrului interior al lumii, loc ambivalent al nașterii și al morții, al evoluției și al distrugerii: „În romanele pe care le-am scris am creat personaje-demoni (vestitul hybris, lipsa de măsură), dar și personaje-îngeri. Uneori, când am ridicat privirea spre cer, am văzut o lumină ce pogora spre mine și îmi umplea sufletul de bucurie și fericire. Am «daimonul socratic», cu glas lăuntric binevoitor, «daimonul» care mă sfătuiește ce să fac împotriva Răului și care poate fi considerat o emanație a divinității. Am mesagerul meu ce îmi aduce vești de la …«al doilea mesager». Am văzut oameni nefericii pe chipul cărora se putea citi durerea crucificatului. Dar am văzut și oameni fericirii …iar zâmbetul unui copil ne salvează de orice suferință pe care o trăim.

Distrugere și construire, naștere și moarte, un masacru urmat de alt masacru, un Infern urmat de alt Infern, o Renaștere urmată de o altă Renaștere … mișcarea valurilor mării, respirația cosmică … iată explicația ultimă a istoriei care este lipsită de sens, dar fiecare eveniment are o semnificație … depinde de noi dacă o înțelegem … ”[20] O altă categorie de personaje din pleiada nedelcoviciană este cea a personajelor triste- trăsătură ce vine din interiorul autorului, deoarece, se pare, există un raport între autor și personaje. Tipologia personajelor se completează cu cea a personajelor feminine, încadrate ca personaje-narator, pentru a reflecta *eternul feminin*: „Am resuscitat partea feminină din mine, știut fiind că noi am fost la început androgini și multe persoane păstrează anumite trăsături ce aparțin ambelor sexe.

M-am ferit ca romanul să cadă într-un sentimentalism lacrimogen și la urmă să aibă un happy-end banal. Femeia din romanele mele vorbește și acționează pentru ea, dar și pentru celălalt personaj, adică iubitul sau bărbatul. **Iubirea în absență, iubirea căutare, iubirea**

[18] *Ibidem*, p. 149.
[19] *Ibidem*, p. 151.
[20] *Ibidem,* p. 103.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

sacrificiu, iată ce am urmărit când am scris cele trei romane despre femei și cu femei: eternul feminin sau «le deuxieme sexe», cum era de părere Simone de Beauvoir. Nu a fost un studiu al unei femei, ci al unui narator-femeie care prezintă o poveste ce aparține celorlalte personaje și a ei proprii."[21]

Romanele lui Bujor Nedelcovici nu reprezintă o biografie indirectă a autorului lor, deși acesta se află în fiecare dintre personajele cărții. Literatura are rol izbăvitor în viața prozatorului, existând o relație interdependentă (putem spune, chiar androgină) între romanele sale și existența autorului: „Este adevărat că „Al doilea mesager" mi-a schimbat destinul, dar aș nedreptăți alte romane care au marcat un moment important din viață de «devenirea întru ființă». Mă gândesc la romanul de debut, „Ultimii" și la doamna Rujinski pe care încă o mai iubesc, chiar dacă au trecut 40 de ani de când am întâlnit-o. Romanul m-a aruncat în «groapa cu lei» a scrisului și a scriitorilor. Am avut ambiția să debutez cu un roman bine primit de critica literară și cititori. Îi sunt recunoscător doamnei Rujinski. Cum să-l uit pe Iustin Rujinski și căutările lui în trecutul unei familii – lungul drum al zilei către noapte- pentru a se elibera de o culpă lipsită de culpabilitate și care s-a concretizat în romanele: „Fără vâslă", „Noaptea" și „Grădina Icoanei", care au format trilogia „Somnul vameșului"? Cum să nu-mi amintesc de doctorul Theodor Hristea, Cristina și tânărul Vasile din „Zile de nisip" pe care i-am văzut în carne și oase într-un film și care mi-au dăruit bucuria înfruntării cu Minotaurul Carpatin? Aș fi nedrept să-i uit pe Maria și Iosif din „Dimineața unui miracol", care m-au ajutat să mă salvez în primele luni de exil, mi-au dat o mână de ajutor să nu mă arunc în Sena și să uit unde m-am născut? Mi-aș atrage fulgerele și mânia lui Zeus dacă n-aș aminti de Guy și Céline din „Provocatorul" cu ajutorul cărora am urcat culmile neobosite și fascinante ale erosului. Dacă aș avea privilegiul ca în ultimele clipe să văd spre ce mă îndrept- clipe pe care le aștept de o viață și cu o curiozitate devorantă- aș chema toate personajele pentru a le mulțumi, a le săruta mâinile, într-o recunoștință infinită și în special … pentru a-mi lua rămas bun … și a le spune: «La bună vedere»[22].

Obiectivul principal al prozatorului în ceea ce privește creația sa (mai cu seamă, romanele) este recompunerea aventurii cunoașterii în căutarea de sine prin intermediul scriiturii purificatoare. Astfel, acesta întreprinde un demers scriitoricesc inedit, presărat de structuri narative diverse, personaje atipice, tehnici și procedee literare complexe. Creația literară a lui Nedelcovici este impregnată de tradiție, trecut, memorie, metaforă, parabolă, simbol. Punctul de plecare al acestei viziuni constă în faptul că opera literară autentică transformă un mit într-o realitate concretă, iar un roman este un mit transpus în carne și oase într-o realitate precisă. Modalitatea de realizare a unui roman evidențiază chemarea lăuntrică a prozatorului a cărui menire hărăzită de Dumnezeu este creația: „Eu nu-mi povestesc propriile obsesii și angoase. Viața mea nu este un roman! Mă detașez până la a face abstracție de «eul ascuns» și încerc să inventez și să construiesc o lume nouă și diferită de a mea. Când încep un roman nu am o schemă sau un plan pe care să le «umplu» cu sentimente și fapte ce aparțin narațiunii și personajelor. Aud un glas, apoi văd personajul și … încep să scriu. Pe măsură ce înaintez, asist la desfășurarea romanului cu aceeași curiozitate ca și cum aș fi cititor. Îmi pun totuși întrebarea cum și când se

[21] *Ibidem*, pp. 268-269.
[22] *Ibidem*, pp. 134-135.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

va sfârși, deoarece se spune că un roman se scrie de la sfârșit spre început. Finalul este imprevizibil și abia la ultima pagină îmi dau seama că s-a încheiat aventura în ficțiune și scriitură. Eu pun în scenă o piesă jucată de mai multe personaje după voința și psihologia lor, dar sunt în … umbra și urma lor. Poate de aceea nu m-am repetat în niciunul din romanele scrise; adunam cărămizile pentru un nou edificiu, o nouă catedrală -romanul polifonic. Sigur, în subconștient sunt ascunse suferințele, umilințele, bucuriile și orgoliile care încearcă să se ridice la suprafață fără voia mea. Dar nu fac niciodată confuzia dintre «autor, narator și personaj»; nu mă privesc în oglindă, văd chipul și ascult vocea personajului, le pun în scenă - spațiu, culori, parfumuri, ecouri -și le transpun pe hârtie."[23]

În viziunea prozatorului- teoretician Bujor Nedelcovici, **accepția generală** a romanului este: „punerea în scenă și inventarea unei lumi necunoscute și care are legile ei pe care se construiește și trăiește"[24], iar **accepția individuală**: „Pentru mine romanul nu poate fi confundat cu o biografie, memorialistică sau confesiune. Și totuși, poate fi contrar celor afirmate… Romanul pleacă de la o realitate și se îndreaptă spre ficțiune, imaginar, parabolă, legendă și creează o „nouă lume", care are contingențe cu lumea reală. Faulkner sau Musil au fost constructori de catedrale, nu de simple bordeie …Revin la întrebare … Dacă aș fi amator de calambururi … aș putea să vă răspund că nu eu am ales romanul … ci el m-a ales pe mine. Poată că nu știam să fac altceva… sau poate că am fost „idiotul familiei" și în școala primară eram atât de timid încât profesoara i-a spus tatălui că sunt retardat mintal … sau poate că nu reușesc să nu mai gândesc, să fac vid în mine, chiar dacă rostesc la nesfârșit „Rugăciunea pelerinului rus", aud mereu vocile personajelor care îmi cer să le dau viață … nu izbutesc să debranșez firul ce leagă mintea de suflet, dintre «sine» și «eu» … sau poate nu reușesc să scap de veșnica introspecție în care trăiesc … cred că m-am născut dintr-o sete nesățioasă și nebună de a înțelege și crea neînțelesul care se ascunde în anumite reprezentări mitice ale incognoscibilului … noi nu suntem capabili să dovedim că ceva din noi se păstrează în veci …"[25] Astfel, prozatorul nu a vrut să accepte moda literară a romanului realist, a noului roman, a romanului onirist, a romanului sud-american sau a romanului faulknerian, fiind de părere că „pentru mine cel mai apropiat stil este «romanul parabolă, romanul alegoric, romanul magic» în care o poveste reală (în carne și oase) se întâlnește undeva cu un mit sau un arhetip."[26] Putem spune că romanul reprezentă pentru scriitor o epocă din viața lui, iar proza, ficțiunea, parabola au rolul de a-i facilita un acces indirect la adevărul ce de multe ori se îndreaptă spre sensuri și semnificații superioare.

Exilul este pentru Bujor Nedelcovici una dintre temele preferate, deoarece prozatorul a trecut prin focul exilului. Exilul este considerat „un oratoriu pentru imprudență", reprezentând o temă existențialist-filosofică. Autorul a împărțit exilul în mai multe categorii: interior („insilio") și exterior („exilio"), cel exterior putând fi politic, cultural, economic; exilul voluntar sau involuntar; exilul la nivel de limbaj; exilul și memoria. Prozatorul își definește exilul ca pe o „pedeapsă care oscilează între speranța de a reveni în locurile natale și disperarea lucidității care

[23] Ibidem, p. 157.
[24] *Ibidem*, p. 108.
[25] *Ibidem*, pp. 123-124.
[26] *Ibidem*, p. 109.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

te face să înțelegi că nu există drum de întoarcere.” În viziunea lui Bujor Nedelcovici, „sentimentul de exilat este simțit ca lipsă de loc în lume care obligă la o permanentă căutare a unei identități, a unui «Sine», a unui «Moi» care îi scapă de fiecare dată când are senzația că l-a găsit. Un exilat trăiește o criză existențială, o ruptură pe care o vrea lucidă, fără durere sau angoasă, o schizofrenie (schizo –împărțit) asumată și revelatorie. Khôra („Timaios”, de Platon) înseamnă loc, sălaș, locaș, regiune, ținut și chiar (figurat) mamă, doică, port-emblemă. Prin toate acestea, un exilat vrea să iasă din logica contradicției, a binarității, a lui Da sau Nu.

Și totuși … exilatul este o ființă scindată, este un străin aruncat în această lume, un locuitor fără loc, un nomad fără cort, un voiajor fără bagaje, o casă vidă în căutarea unui oaspete …” [27]

În interviul pe care i-l dă lui Călin Sergiu, Bujor Nedelcovici devoalează trăirile și sentimentele exilatului Bujor Nedelcovici: „Exilul este cea mai dură probă alături de bătrânețe, boală, închisoare și moarte. Eu nu am auzit o voce care să-mi spună: «*Părăsește țara ta, părinții tăi și casa tatălui tău*», dar am trăit un îndemn inconturnabil care m-a determinat să evadez dintr-un spațiu care mă respingea și eu îl refuzam la rândul meu. Am traversat un exil involuntar. Mă aflam la Paris când am aflat că în câteva luni va fi publicat romanul „Al doilea mesager”, dar am preferat să mă întorc în țară și să-mi asum toate riscurile publicării în străinătate a unei cărți interzise în România. Simțeam o datorie pentru conștiința mea de scriitor, pentru trecutul familiei, al părinților și pentru o responsabilitate față de cei de «acolo». Primele două aspecte le recunosc valabile și acum, în ceea ce privește «responsabilitatea publică», după trecerea timpului … nu mai găsesc un răspuns.[…]”[28]

Trăit și analizat, probă a Infernului, condiție a inițierii și a cunoașterii lumii și de sine, Exilul reprezintă una dintre temele des abordate, tocmai pentru că izvorăște din existența scriitorului. Fiind perceput ca o probă a rezistenței, o etapă limită a ființei umane, aflată pe traseul devenirii, al formării sale spirituale, exilul este abordat atât în mod direct în articole, cât și indirect în opera de ficțiune. Exilul a fost marea șansă a scriitorului Bujor Nedelcovici, fiind sursa lui permanentă de inspirație. Majoritatea romanelor nedelcoviciene dezvoltă această temă (intitulată tema «vinovatului fără vină»), fiecare personaj fiind un Ulise care dorește/ sau poate nu mai dorește să se întoarcă la Ithaca. Realitatea se întrepătrunde cu ficțiunea, dublul lui Bujor Nedelcovici (realitate) este Vlad Antohie (din romanul „Îmblânzitorul de lupi”) care exprimă drama exilului și a exilatului în căutarea propriei identități.

Lucrarea autobiografică „Cine sunteți, Bujor Nedelcovici?” are meritul de a reflecta imaginea unui prozator dezrădăcinat atemporal și aspațial, a unui străin care se simte bine doar printre cărți, deoarece doar cu ajutorul lor poate să-și regăsească adevărata identitate și să se împace cu sinele ascuns. Contopirea totală cu obiectul creației sale îi conferă lui Bujor Nedelcovici adevărata libertate în căutarea căreia a pornit ca un Ulise modern: „Sunt o carte printre zeci sau sute de cărți în care aștern zilnic câteva cuvinte sau virgule … Sunt definitiv liber! Definitiv fericit! …”[29]

[27] *Ibidem*, p. 237.
[28] *Ibidem*, p. 238.
[29] *Ibidem*, p. 107.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

În concluzie, Bujor Nedelcovici este un prozator „care a trăit toată viața în literatură și pentru literatură și care a încercat să afle de ce arta este locul în care se produce revelația sacrului în lume."[30] De asemenea, el este imaginea scriitorului total care nu se ocupă doar de latura creației, ci are și o datorie sfântă de a releva fețele necunoscute ale trecutului în modul cel mai autentic, fără relativism și adnotări, deținând latura interioară a unui om care are vocația rostirii adevărului, cu orice preț, fără niciun compromis, fără nicio opreliște.

BIBLIOGRAPHY

1. Opera autorului investigat

- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Aici și acum*, Editura Cartea Românească, București, 1996.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Provocatorul*, Editura All, București, 1997.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Scriitorul, Cenzura și Securitatea*, Editura Allfa, București, 2009.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici*? *Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore*, Editura Allfa, București, 2010.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Jurnalul unui cântăreț de jazz*, Editura Allfa, București, 2013.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Culoarea timpului*, Editura Allfa, București, 2014.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. I, *Al doilea mesager*, Editura Allfa, București, 2005.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. II, *Provocatorul. Ultimii*, Editura Allfa, București, 2005.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. III, *Îmblânzitorul de lupi. Cartea lui Ian înțeleptul,* Editura Allfa, București, 2006.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. IV, *Somnul vameșului*, Editura Allfa, București, 2007.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. V, *Jurnal infidel*, Editura Allfa, București, 2007.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. VI, *Aici și acum,* Editura Allfa, București, 2008.
- ✓ Nedelcovici, Bujor, *Opere complete*, vol. VII, *Cochilia și melcul,* Editura Allfa, București, 2008

2. Referințe critice, teoretice, lucrări memorialistice:

- ✓ Blanchot, Maurice, *Spațiul literar*, Editura Minerva, București, 2007.
- ✓ Bloom, Harold, *Anxietatea influenței. O teorie a poeziei*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
- ✓ Călinescu, Matei, *Cele cinci fețe ale modernității*, Editura Univers, București, 1975.
- ✓ Câmpeanu, Pavel, *Ceaușescu. Anii numărătorii inverse*, Editura Polirom, Iași, 2002.
- ✓ Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999.
- ✓ Cristea Enache, Daniel, *Timpuri noi, Secvențe de literatură română*, Editura Cartea Românească, București, 2009.

[30] *Idem*, *Opere complete 6*, Editura Allfa, București, 2005, p. 388.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)

✓ Cubleșan, Constantin, *Lecturi confortabile*, Editura Euro Press Group, București, 2012.
✓ Dumitru, Anastasia, *Bujor Nedelcovici: conştiinţa de scriitor,* Editura Allfa, Bucureşti, 2015.
✓ Genette, Gerard, *Introducere în arhitext. Ficţiune şi dicţiune,* Editura Univers, Bucureşti, 1994.
✓ Ghițeanu, Serenela, *Scriitorul, Cenzura şi Securitatea. Opt cronici de S.G*., Editura Allfa, București, 2009.
✓ Gligor, Monica, *Al doilea mesager- o utopie neagră*, InfoArt Media, Sibiu, 2009.
✓ Glodeanu, Gheorghe, *Fascinația ficțiunii*, Editura Libra, București, 2006.
✓ Glodeanu, Gheorghe, *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2010.
✓ Glodeanu, Gheorghe, *Narcis și oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2012.
✓ Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
✓ Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică*, Editura Aula, Brașov, 2002.

BDD-A29761 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:19 UTC)